

УДК 338.43:637.5

**РЕЙТИНГ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА КІЛЬКІСНИМИ ПОКАЗНИКАМИ РОЗВИТКУ
ТВАРИННИЦТВА***Самойлик Ю.В.*

Проаналізовано показники динаміки чисельності та щільності поголів'я худоби та птиці у всіх категоріях господарств у регіональному розрізі та в цілому по Україні. Розраховано темпи спаду (приросту) кількості поголів'я. Уперше визначено прогресивні та депресивні регіони за цими показниками.

Ключові слова: чисельність, щільність поголів'я худоби та птиці, темп спаду (приросту) чисельності поголів'я худоби та птиці, рейтинг регіонів.

Аналіз світової динаміки економічного та соціального розвитку свідчить про існування стійких тенденцій до збільшення чисельності населення, що породжує продовольчу кризу. За таких умов першочерговим стратегічним завданням світової економіки є пошук ефективних шляхів нарощування продовольчих ресурсів, у першу чергу це стосується України, яка має всі необхідні передумови для забезпечення не лише власних потреб у продуктах харчування, а й частину світових. У найменш вигідних умовах наразі знаходиться національний м'ясопродуктовий підкомплекс АПК, в останні роки Україна перебуває у все більшій залежності від імпорту м'ясопродуктів. За таких умов виникає потреба дослідження потенціалу національної м'ясної галузі з метою виявлення резервів підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств даної сфери як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

У регіональному аспекті існують суттєві відмінності у рівні розвитку національного м'ясопродуктового підкомплексу. Це пов'язано з природнокліматичними, економічними умовами, домінуючими галузями спеціалізації тощо. На нашу думку, оцінка передумов (теперішнього стану та потенціалу) м'ясної галузі регіонів є невід'ємною складовою процесу формування як національної продовольчої стратегії, так і регіональної, а також повинна враховуватися на рівні менеджменту окремих підприємств м'ясопродуктового підкомплексу.

Організаційно-економічні аспекти формування ефективного виробництва м'ясної продукції останнім часом привертають увагу низки науковців. Значний внесок у вирішення зазначених проблем зробили Амбросов В.Я., Андрєєва Л.О., Бей Н.О., Березівський П.С., Березін О.В., Кваша С.М., Кириленко І.Г., Кравців Р.Й., Кухар Р.Б., Мазуренко О.В., Місюк М.В., Месель-Веселяк В.Я., Одінцева Т.М., Пабат В.Я., Хатулев Д.Н., Ярошенко С.П., Яценко О.В. та ін [1]. Однак з огляду на те, що м'ясопродуктовий підкомплекс України на сьогоднішній день все ще знаходиться в кризі, це питання потребує додаткових поглиблених досліджень.

Метою статті є виявлення принципових ознак прогресивних та депресивних регіонів України за рівнем розвитку галузі тваринництва на основі кількісних показників.

Першоосновою м'ясопродуктового підкомплексу є сільське господарство, зокрема галузь тваринництва. Основним кількісним показником, що визначає її розмір є чисельність поголів'я сільськогосподарської худоби та птиці (табл.1).

Протягом 2001-2008 рр. найсуттєвіше зменшення спостерігається по чисельності поголів'я великої рогатої худоби – на 3933 тис. голів, або на 41,7 %. Позитивні тенденції спостерігаються лише у птахівництві – чисельність поголів'я збільшилася на 45,6 млн. голів, або на 36,9 %.

Варто зазначити, що більшу питому вагу в структурі чисельності поголів'я по категоріях господарств займає худоба та птиця особистих підсобних господарств. Зокрема станом на 1.01.2008 р. частка поголів'я великої рогатої худоби в господарствах населення становила 64,9 %, свиней — 59,1 %, овець і кіз — 82,1 %, птиці — 52,7 %.

На основі даних таблиці 1 нами розраховано ланцюгові та базисні темпи приросту чисельності поголів'я по категоріях господарств України. Починаючи з 2002 р. у середньому по всіх господарствах чисельність поголів'я великої рогатої худоби щорічно зменшувалася на 6,9 %, поголів'я свиней усередньому збільшувалося на 0,6 % (це зумовлено стрімкою тенденцією збільшення чисельності поголів'я свиней з 7652 тис. гол. у 2001 р. до 9204 тис. гол. у 2003 р. — на 20,3 %, а починаючи з 2004 р. спостерігається суттєве скорочення кількості поголів'я). По птахівництву спостерігаються позитивні тенденції, зокрема середній темп приросту чисельності поголів'я птиці по всіх господарствах України становить 4,1 %, а середній базисний темп зростання (порівняно з 2001 р.) становить 24,1 %. Це зумовлено насамперед тим, що птахівництво є скоростиглою

галуззю порівняно з м'ясним скотарством та свинарством. Крім того, виробництвом продукції птахівництва займаються переважно підприємства з поглибленим рівнем спеціалізації (птахофабрики), що сприяє підвищенню ефективності їх діяльності та посилює конкурентні позиції цих підприємств. У цілому ж така чисельність поголів'я сільськогосподарських тварин та птиці не може забезпечити внутрішні потреби ринку в м'ясних ресурсах.

Таблиця 1.

Показники динаміки чисельності поголів'я худоби та птиці у всіх категоріях господарств України станом на 1 січня, 2001-2008 рр.

Показники	2001 р.		2005 р.		2007 р.		2008 р.		Відхилення ² 2008 р. від 2001 р.	
	кількість ¹ , тис. гол.	питома вага ² , %	кількість ¹ , тис. гол.	питома вага ² , %	кількість ¹ , тис. гол.	питома вага ² , %	кількість ¹ , тис. гол.	питома вага ² , %	кількості (тис. гол.), %	питомої ваги (%), +,-
Чисельність поголів'я великої рогатої худоби - всього	9424	100,0	6903	100,0	6175	100,0	5491	100,0	-41,7	0,0
у тому числі у сільськогосподарських підприємствах	5037	53,4	2691	39,0	2294	37,1	1927	35,1	-61,7	-18,4
в особистих підсобних господарствах	4387	46,6	4212	61,0	3881	62,9	3564	64,9	-18,8	18,4
Чисельність поголів'я свиней — всього	7652	100,0	6466	100,0	8055	100,0	7020	100,0	-8,3	0,0
у тому числі у сільськогосподарських підприємствах	2414	31,5	2098	32,4	3257	40,4	2870	40,9	18,9	9,3
в особистих підсобних господарствах	5238	68,5	4368	67,6	4798	59,6	4150	59,1	-20,8	-9,3
Чисельність поголів'я овець і кіз — всього	1875	100,0	1755	100,0	1617	100,0	1679	100,0	-10,5	0,0
у тому числі у сільськогосподарських підприємствах	413	22,0	271	15,4	283	17,5	301	17,9	-27,1	-4,1
в особистих підсобних господарствах	1462	78,0	1484	84,6	1334	82,5	1378	82,1	-5,7	4,1
Чисельність поголів'я птиці - всього, млн. гол.	123,7	100,0	152,8	100,0	166,5	100,0	169,3	100,0	36,9	0,0
у тому числі у сільськогосподарських підприємствах	25,3	20,5	50,6	33,1	72,2	43,4	80,1	47,3	216,6	26,9
в особистих підсобних господарствах	98,4	79,5	102,2	66,9	94,3	56,6	89,2	52,7	-9,3	-26,9

¹ Джерело: дані Державного комітету статистики [2, с.100]

² Джерело: авторські розрахунки.

Розрахунок темпів спаду чисельності поголів'я худоби та птиці в розрізі регіонів України (проведений на основі даних таблиці 2) свідчить, що протягом 2002-2008 рр. порівняно з 1996 р. середній темп спаду чисельності поголів'я великої рогатої худоби у національних господарствах всіх категорій склав 61,9 %, найсуттєвіше скорочення чисельності поголів'я відбулося у Дніпропетровській та Запорізькій областях – відповідно 77,0 %, 75,7 %. Поголів'я свиней у середньому скоротилося на 39,1 %, а в Харківській, Херсонській та Миколаївській областях поголів'я свиней порівняно з 1996 р. скоротилося більше, ніж удвічі (відповідно на 60,0 %, 57,3 %, 57,0 %). По поголів'ю овець і кіз спостерігаються аналогічні тенденції – середній темп його скорочення по Україні складає 53,4 %, по Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Кіровоградській, Миколаївській, Херсонській, Хмельницькій цей показник складає відповідно – 70,1 %, 71,3 %, 80,4 %, 71,6 %, 77,4 %, 80,5 %, 75,2 %. По чисельності поголів'я птиці у більшості регіонів спостерігаються позитивна динаміка, середній темп приросту складає 5,2 %, по Івано-Франківській та Київській областях – відповідно 42,4 %, 41,7 %, найбільше скорочення чисельності поголів'я спостерігається у Кіровоградській, Полтавській, Чернівецькій областях – відповідно 19,4 %, 19,5 %, 24,3 %.

Таблица 2.

Динаміка чисельності поголів'я худоби та птиці за регіонами України станом на 1 січня, 1996-2008 рр., (тис. голів)

Регіони	великої рогатої худоби				свиней				Поголів'я				овцеь і кіз				птиці			
	1996р.	2002р.	2005р.	2006р.	2007р.	2008р.	1996р.	2002р.	2005р.	2006р.	2007р.	2008р.	1996р.	2002р.	2005р.	2006р.	1996р.	2002р.	2005р.	2006р.
Україна	17857,7	9420,8	6902,9	6484,1	6275,4	5493,2	58,3	13144,4	8369,5	6456,1	7052,8	7855,0	7017,1	83,8	4098,6	3275,0	1754,5	1629,5	1617,2	1679,5
АР Крим	512,4	285,7	183,9	189,7	199,9	194,0	67,9	281,4	151,7	97,5	134,9	169,8	170,0	112,1	530,6	187,1	187,2	219,9	251,9	298,5
Області:																				
Вінницька	912,5	573,6	426,3	423,1	418,3	383,7	66,9	912,5	619,1	364,4	424,8	479,7	394,5	63,7	153,9	68,4	47,7	43,8	38,7	37,6
Волинська	627,8	359,9	282,1	274,1	265,5	242,0	67,2	393,7	317,9	292,5	310,2	339,9	326,3	102,6	35,5	20,1	18,0	17,4	17,1	16,2
Дніпропетровська	991,1	370,0	239,8	216,2	194,6	166,2	44,9	880,1	412,8	354,3	418,6	510,0	460,3	111,5	181,6	56,9	53,6	48,2	50,3	51,7
Донецька	743,4	328,2	247,4	234,1	209,7	179,6	54,7	628,8	355,3	322,2	361,6	424,1	351,1	98,8	183,2	143,6	102,9	93,0	85,3	78,6
Житомирська	881,0	511,1	357,7	341,9	325,8	287,4	56,2	503,4	321,7	213,6	226,5	239,3	195,5	60,8	50,8	27,5	26,1	25,1	24,2	23,3
Закарпатська	541,2	189,7	185,7	141,0	169,3	165,0	87,0	286,6	245,8	252,3	254,9	266,0	266,3	108,3	163,3	113,9	119,0	116,5	118,3	120,3
Запорізька	757,0	287,6	194,2	173,0	162,5	133,0	46,2	558,0	324,6	235,1	288,8	369,0	316,7	97,6	248,4	62,7	46,7	43,8	45,0	47,1
Івано-Франківська	437,4	325,0	270,0	258,8	249,9	227,4	70,0	241,2	202,4	178,3	178,8	189,4	182,3	90,1	49,5	48,1	41,0	30,0	25,7	25,1
Київська	849,6	430,6	296,6	266,2	341,1	207,2	48,1	700,1	471,7	437,2	465,2	314,8	473,1	100,3	63,2	41,7	36,8	33,3	29,1	28,0
Кіровоградська	587,2	248,7	183,9	175,0	168,7	146,8	59,0	466,3	319,9	241,8	257,2	304,0	247,0	77,2	157,2	54,8	45,3	42,6	41,1	40,8
Луганська	575,9	248,0	197,8	169,4	153,3	133,9	54,0	359,7	139,0	120,6	137,5	171,9	139,7	100,5	135,5	90,0	73,3	57,0	56,4	66,1
Львівська	771,1	566,9	395,0	362,7	353,3	317,5	56,0	303,4	270,5	234,0	230,2	254,7	253,4	93,7	42,3	34,3	26,7	23,5	21,7	21,0
Миколаївська	515,3	257,3	189,1	180,6	171,4	150,6	58,5	391,9	163,1	105,4	140,2	184,0	127,3	78,1	188,5	45,5	41,0	41,0	42,4	43,0
Одеська	661,3	430,7	351,1	278,0	258,3	200,8	46,6	481,6	457,2	396,6	375,8	453,9	325,8	71,3	586,5	441,8	433,2	374,8	370,6	383,3
Полтавська	972,7	497,3	365,6	354,5	338,3	310,2	62,4	798,9	439,7	282,2	327,6	374,4	331,3	75,3	149,1	65,5	53,6	48,5	45,1	44,6
Рівненська	592,1	355,6	264,8	261,8	246,9	221,4	62,3	440,2	348,4	313,4	337,9	376,5	352,2	101,1	28,7	20,3	18,3	17,4	17,1	16,3
Сумська	706,4	394,3	295,4	275,0	245,8	212,4	53,9	554,3	340,3	251,3	257,0	256,1	216,0	63,5	132,0	56,9	47,5	44,3	41,1	40,5
Тернопільська	666,4	373,6	263,7	261,3	247,2	221,6	59,3	408,3	288,9	246,6	285,8	329,4	318,5	110,2	38,9	16,8	14,2	13,6	12,5	12,2
Харківська	966,5	484,3	316,7	279,8	251,5	213,8	44,1	850,0	399,7	263,3	290,0	323,3	215,7	54,0	159,4	84,2	67,2	53,7	49,7	53,1
Херсонська	566,4	237,2	203,8	199,7	183,3	163,3	68,8	516,8	260,3	172,5	174,1	193,6	174,1	66,9	395,3	89,6	76,6	75,0	74,3	71,0
Хмельницька	933,4	563,7	394,9	380,7	364,0	325,1	57,7	669,3	512,0	330,6	333,2	359,2	296,5	57,9	116,7	36,1	31,1	27,6	26,3	25,1
Черкаська	732,2	417,1	281,8	279,6	269,5	243,6	58,4	765,0	567,0	393,0	433,3	495,5	448,9	79,2	114,7	64,1	53,1	48,0	45,2	44,5
Чернівецька	319,9	200,1	159,4	162,8	162,0	151,9	75,9	229,1	151,8	132,9	159,7	194,2	188,2	124,0	102,8	59,9	47,0	48,8	50,2	55,9
Чернігівська	1037,5	484,6	356,2	345,1	325,3	294,8	60,8	523,8	288,7	224,5	249,0	282,3	246,4	85,3	91,0	52,7	47,4	42,7	37,9	35,7
2008р. у % до 2002р.																				
Україна																				
АР Крим																				
Області:																				
Вінницька																				
Волинська																				
Дніпропетровська																				
Донецька																				
Житомирська																				
Закарпатська																				
Запорізька																				
Івано-Франківська																				
Київська																				
Кіровоградська																				
Луганська																				
Львівська																				
Миколаївська																				
Одеська																				
Полтавська																				
Рівненська																				
Сумська																				
Тернопільська																				
Харківська																				
Херсонська																				
Хмельницька																				
Черкаська																				
Чернівецька																				
Чернігівська																				
2008р. у % до 2002р.																				
Україна																				
АР Крим																				
Області:																				
Вінницька																				
Волинська																				
Дніпропетровська																				
Донецька																				
Житомирська																				
Закарпатська																				
Запорізька																				
Івано-Франківська																				
Київська																				
Кіровоградська																				
Луганська																				
Львівська																				
Миколаївська																				
Одеська																				
Полтавська																				
Рівненська																				
Сумська																				
Тернопільська																				
Харківська																				
Херсонська																				
Хмельницька																				
Черкаська																				
Чернівецька																				
Чернігівська																				

За даними таблиці 2 по чисельності поголів'я великої рогатої худоби, свиней, овець і кіз та птиці станом на 1.01.2008 р. визначимо рейтинг областей України [3, 4].

Поділимо регіони України на 4 групи. Величину інтервалу знайдемо за формулою:

$$i = \frac{X_{\max} - X_{\min}}{n}, \quad (1)$$

де i – величина інтервалу; $X_{\max}$, $X_{\min}$ – відповідно максимальні і мінімальні варіанти чисельності поголів'я великої рогатої худоби та птиці), n – задане число груп.

Виділимо відповідні групи регіонів України за показником чисельності поголів'я великої рогатої худоби. Величина інтервалу по чисельності поголів'я великої рогатої худоби:

$$i = \frac{383,7 - 133}{4} = 62,7:$$

1. Група (чисельність поголів'я великої рогатої худоби понад 321,1 тис. голів) – Вінницька та Хмельницька області.
2. Група (258,4-321,1 тис. голів) – Львівська, Полтавська, Чернігівська, Житомирська.
3. Група (195,7 – 258,4 тис. голів) – Черкаська, Волинська, Івано-Франківська, Тернопільська, Рівненська, Харківська, Сумська, київська, Одеська.
4. Група (менше 195,7 тис. голів) – АР Крим, Донецька, Дніпропетровська, Закарпатська, Херсонська, Чернівецька, Миколаївська, Кіровоградська, Луганська, Запорізька області (рис. 1).

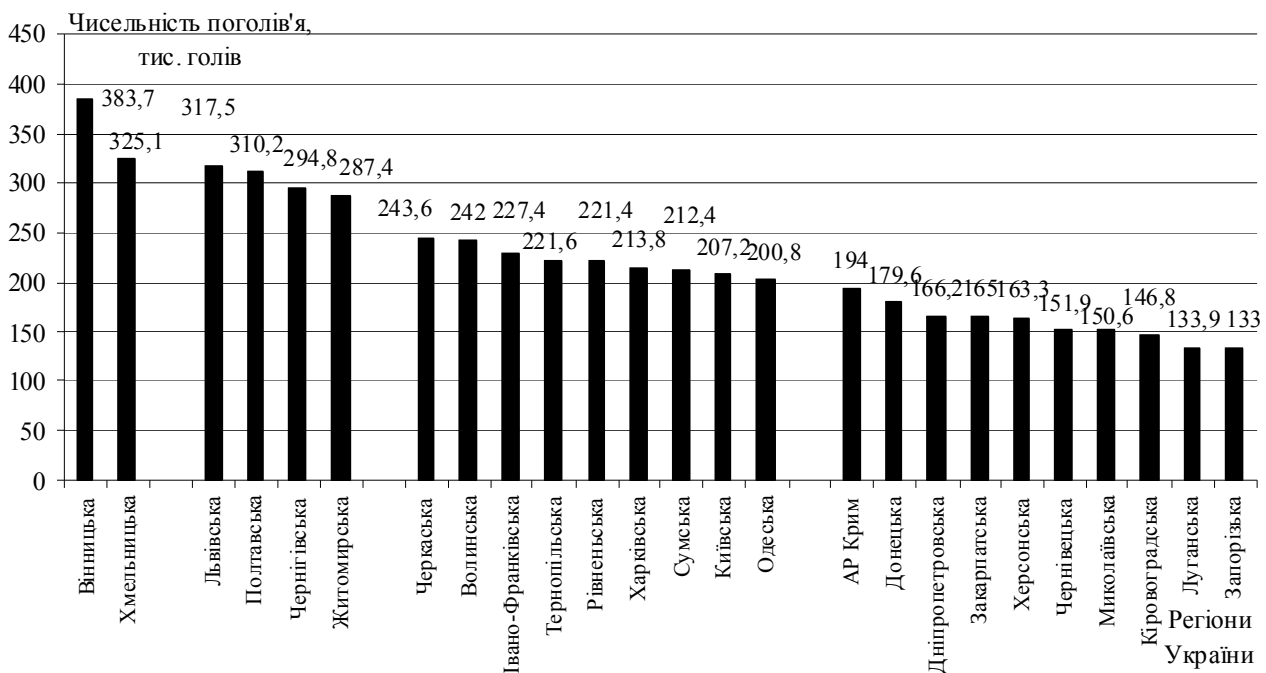

Рис. 1. Рейтинг регіонів України за чисельністю поголів'я великої рогатої худоби, тис. голів

Найбільша чисельність поголів'я великої рогатої худоби зосереджена у Вінницькій області – 383,7 тис. голів, або 7,0 % від загального поголів'я по Україні, Хмельницькій – 325,1 тис. голів, або 5,9 % від загального показника, Львівській – 317,5 тис. голів (5,8 %), Полтавській – 310,2 тис. голів (5,6 %), Чернігівській та Житомирській – відповідно 294,8 (5,4 %) та 287,4 тис. голів (5,2 %). Найменша чисельність поголів'я великої рогатої худоби зосереджена у Запорізькій – 133,0 тис. голів (2,4 %), Луганській – 133,9 тис. голів (2,4 %), Кіровоградській – 146,8 тис. голів (2,7 %), Миколаївській – 150,6 тис. голів (2,7 %), Чернівецькій – 151,9 тис. голів (2,9 %).

Аналогічно визначимо рейтинг регіонів за чисельністю поголів'я свиней:

1. Група (чисельність поголів'я свиней понад 394,5 тис. голів) – Київська, Дніпропетровська, Черкаська, Вінницька області.
2. Група (316,7-394,5 тис. голів) – Рівненська, Донецька, Полтавська, Волинська, Одеська,

Тернопільська, Запорізька.

3. Група (215,7 – 316,7 тис. голів) – Хмельницька, Закарпатська, Львівська, Кіровоградська, Чернігівська, Сумська, Харківська.

4. Група (менше 215,7 тис. голів) – Житомирська, Чернівецька, Івано-Франківська, Херсонська, АР Крим, Луганська, Миколаївська (рис. 2).

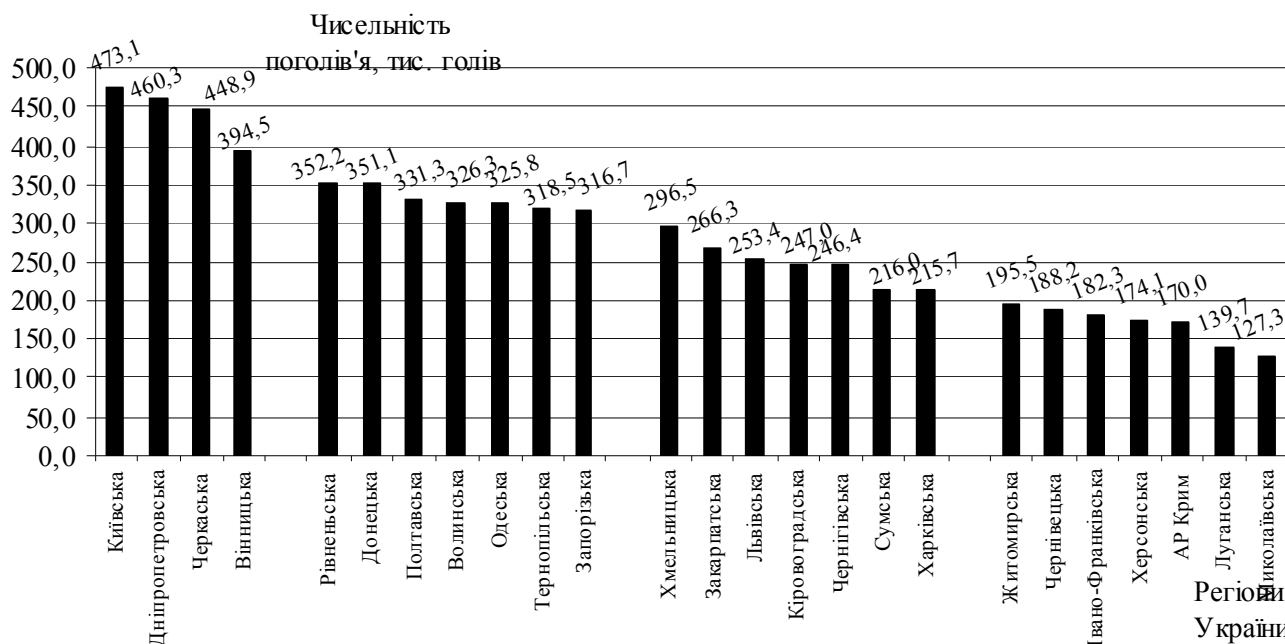

Рис. 2. Рейтинг регіонів України за чисельністю поголів'я свиней, тис. голів

Питома вага окремого прогресивного регіону в загальній чисельності поголів'я свиней в Україні складає більше 5 %, кожного депресивного регіону – менше 3 %.

У середньому по Україні чисельність поголів'я свиней у регіоні становить 280,7 тис. голів, перші 12 областей в рейтингу перевищують цей показник.

Щодо поголів'я овець і кіз, то поділ регіонів України на групи не доцільний. Можна виділити абсолютного лідера – Одеську область, де чисельність поголів'я овець і кіз складає 383,3 тис. голів, питома вага у загальній чисельності поголів'я по Україні 22,8 %, на другому та третьому місцях відповідно знаходяться АР Крим (298,5 тис. голів, 17,8 %) та Закарпатська область (120,3 тис. голів, 7,2 %). Питома вага поголів'я овець і кіз кожної іншої області коливається від 0,7 % до 4,7 %.

За чисельністю поголів'я птиці розподіл областей виглядає наступним чином:

1. Група (чисельність поголів'я птиці 21795,7 тис. голів) – Київська область (питома вага в загальному поголів'ї 12,4 %).
2. Група – Дніпропетровська (14230,1 тис. голів, 8,1 %) та Черкаська (13674,7 тис. голів, 7,8 %) області.
3. Група (9123,6-11005 тис. голів) – Донецька, Вінницька області, АР Крим.
4. Група (менше 9123,6 тис. голів) – решта Харківська, Львівська, Івано-Франківська, Полтавська, Житомирська, Одеська, Луганська, Запорізька, Рівненська, Тернопільська, Волинська, Кіровоградська, Чернігівська, Хмельницька, Закарпатська, Чернівецька, Миколаївська (рис. 3).

Оскільки ранг областей за чисельністю поголів'я великої рогатої худоби, свиней, овець і кіз та птиці неоднозначний, виникає потреба визначення узагальненого рейтингу регіонів України (табл. 3).

Найвищий рейтинг за чисельністю поголів'я худоби та птиці мають Черкаська, Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Полтавська, Київська та Одеська області – їхній узагальнений рейтинг становить від 6 до 10. Найнижчий рейтинг мають Тернопільська, Сумська, Луганська, Херсонська, Кіровоградська, Чернівецька та Миколаївська області (узагальнений рейтинг від 15 до 20).

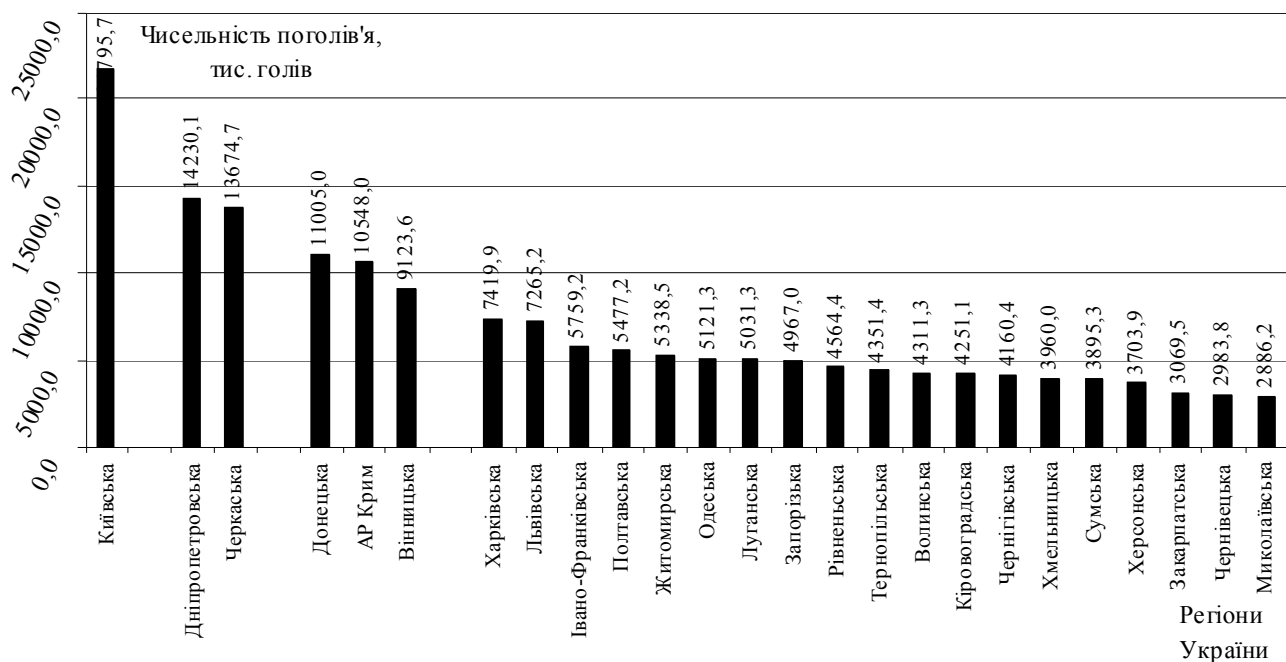

Рис. 3. Рейтинг регіонів України за чисельністю поголів'я птиці, тис. голів

Таблиця 3.

Місце регіонів України за численністю поголів'я худоби та птиці станом на 1.01.2008 р.*

Регіони	Місце області у ранжированому ряду за чисельністю поголів'я				Узагальнений рейтинг області за чисельністю поголів'я худоби та птиці***	Місце регіону за чисельність поголів'я худоби та птиці
	ВРХ**	свині	кози	птиця		
Черкаська	7	3	12	3	6,25	1
Вінницька	1	4	16	6	6,75	2
Дніпропетровська	18	2	9	2	7,75	3-4
Донецька	17	6	4	4	7,75	3-4
Полтавська	4	7	11	10	8	5
Київська	14	1	18	1	8,5	6
Одеська	15	9	1	12	9,25	7
Харківська	12	18	8	7	11,25	8
АР Крим	16	23	2	5	11,5	9
Львівська	3	14	22	8	11,75	10
Рівненська	11	5	23	15	13,5	11-12
Хмельницька	2	12	20	20	13,5	11-12
Волинська	8	8	24	17	14,25	13-15
Житомирська	6	19	21	11	14,25	13-15
Чернігівська	5	16	17	19	14,25	13-15
Закарпатська	19	13	3	23	14,5	16-17
Івано-Франківська	9	21	19	9	14,5	16-17
Запорізька	25	11	10	14	15	18
Тернопільська	10	10	25	16	15,25	19
Сумська	13	17	15	21	16,5	20
Луганська	24	24	6	13	16,75	21
Херсонська	20	22	5	22	17,25	22
Кіровоградська	23	15	14	18	17,5	23
Чернівецька	21	20	7	24	18	24
Миколаївська	22	25	13	25	21,25	25

* Джерело: розраховано автором. ** ВРХ – велика рогата худоба. *** Розраховано як середнє арифметичне рейтингів областей по чисельності поголів'я великої рогатої худоби, свиней, овець та кіз, птиці.

Динаміка показників щільності поголів'я худоби та птиці в розрізі регіонів України станом на 1 січня, 1996-2008 рр. *(голів)

Регіони	великої рогатої худоби										свиней				Поголів'я				овць і кіз				пташи				2008р. у % до 2002р.	
	1996р.		2002р.		2005р.		2006р.		2007р.		2008р.		1996р.		2002р.		2005р.		2006р.		2007р.		2008р.					
	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.	у	% до 2002р.				
Україна	43,6	23,7	17,6	16,6	16,1	14,1	59,5	32,0	25,9	29,1	32,9	29,9	93,4	10,0	8,2	4,5	4,2	4,2	4,2	4,3	52,4	1088,9	1067,3	128,8				
АР Крим	29,6	18,2	12,2	12,7	13,5	13,1	72,0	25,2	16,2	12,9	18,3	25,8	24,0	147,8	30,7	11,9	12,5	14,7	17,0	20,2	169,1	2047,4	1844,7	166,6				
Області:																												
Вінницька	50,3	31,6	23,5	23,3	22,8	19,6	61,9	39,0	25,8	31,7	38,2	30,9	79,1	8,5	3,8	2,6	2,4	2,1	1,9	1,9	50,9	1232,6	1183,3	180,1				
Волинська	61,3	40,4	32,0	31,4	30,6	28,3	69,9	57,9	55,2	56,3	59,9	67,9	121,8	3,5	2,3	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9	83,8	1769,2	1655,6	150,5				
Дніпро-петровська	39,4	14,7	9,5	8,6	7,7	6,6	44,9	45,8	24,0	19,7	24,4	28,8	25,4	105,5	7,2	2,3	2,1	1,9	2,0	2,1	90,8	1386,4	1231,0	125,4				
Донецька	36,9	17,2	14,4	14,0	12,6	10,3	60,0	43,2	24,7	21,9	25,6	30,1	24,9	100,6	9,1	7,5	6,0	5,5	5,1	4,5	6,0	1584,0	1476,8	119,4				
Житомирська	57,7	34,0	25,0	24,9	24,2	21,6	63,4	43,9	32,3	24,9	28,6	33,8	29,8	92,3	3,3	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	95,6	1530,5	1531,9	51,1				
Закарпатська	122,3	43,8	44,6	34,1	40,7	40,2	91,8	150,8	128,5	132,0	133,9	140,2	109,1	36,9	26,3	28,6	28,1	28,4	29,3	111,5	3611,3	3628,3	82,7					
Запорізька	34,3	13,3	9,0	8,1	7,3	6,2	46,8	35,0	21,2	15,8	19,8	24,6	20,5	96,4	11,2	2,9	2,2	2,0	2,0	2,2	76,0	662,9	579,3	105,8				
Івано-Франківська	81,8	62,9	53,3	51,4	49,9	45,7	72,8	60,7	52,8	55,5	56,4	63,3	63,4	120,0	9,3	9,3	8,1	6,0	5,1	5,0	54,3	4407,8	5105,7	228,8				
Київська	51,3	27,5	19,2	17,3	22,2	13,5	49,2	52,8	39,2	36,6	42,0	27,3	42,4	108,3	3,8	2,7	2,4	2,2	1,9	1,8	68,6	3225,4	3387,6	196,2				
Кіровоградська	28,7	12,2	9,0	8,6	8,3	7,2	59,1	28,7	22,4	16,4	17,9	21,3	17,5	78,1	7,7	2,7	2,2	2,1	2,0	2,0	74,5	424,6	451,7	104,6				
Луганська	30,0	12,9	10,1	8,9	8,0	7,0	54,2	59,2	27,5	22,8	26,0	33,5	26,4	95,9	7,1	4,7	3,7	3,0	2,9	3,5	73,8	482,6	536,2	120,7				
Львівська	65,9	51,0	37,2	34,4	33,6	30,4	59,7	57,1	47,6	39,7	33,4	32,3	50,4	105,9	3,6	3,1	2,5	2,2	2,1	2,0	65,2	2792,8	2960,6	135,6				
Миколаївська	25,5	12,8	9,4	9,0	8,5	7,5	58,6	26,6	11,7	7,3	10,2	13,2	10,3	88,3	9,3	2,3	2,0	2,0	2,1	2,1	94,6	384,1	357,6	107,9				
Одеська	25,6	16,6	13,5	10,7	10,0	7,7	46,6	25,8	26,6	22,8	22,1	26,3	19,3	72,5	22,7	17,0	16,7	14,4	14,3	14,8	86,7	1041,6	803,7	731,7	576,9	515,4	402,2	50,0
Полтавська	45,7	25,2	18,9	18,6	17,8	16,4	65,1	46,6	28,0	18,3	22,3	25,9	22,1	79,1	7,0	3,3	2,8	2,5	2,4	2,4	71,0	880,8	682,2	556,6	619,2	581,0	549,1	80,5
Рівненська	65,0	39,8	30,2	30,0	28,6	26,3	66,1	66,4	58,5	62,5	67,6	79,5	76,2	130,3	3,2	2,3	2,1	2,0	2,0	1,9	85,3	1071,7	1099,3	1575,0	1591,5	1831,6	1866,1	169,8
Сумська	41,2	23,1	17,3	16,1	14,4	12,5	54,0	66,4	46,5	37,9	38,5	41,3	32,6	70,2	7,7	3,3	2,8	2,6	2,4	2,4	71,4	714,7	744,8	785,6	812,1	833,8	732,9	98,4
Тернопільська	63,5	36,7	27,0	26,9	25,8	23,1	63,0	47,0	36,0	36,6	42,5	49,4	49,0	136,1	3,7	1,6	1,5	1,4	1,3	1,3	77,2	1198,4	953,1	943,0	1048,5	1011,6	984,9	103,3
Харківська	39,9	20,0	13,1	11,6	10,4	8,8	44,2	47,8	24,3	17,3	19,5	21,7	14,2	58,4	6,6	3,5	2,8	2,2	2,1	2,2	63,2	1074,1	836,0	970,9	986,9	936,7	786,6	94,1
Херсонська	29,2	13,2	11,5	11,3	10,5	9,2	69,9	34,7	20,2	14,4	15,2	16,9	15,2	75,6	20,4	5,0	4,3	4,2	4,0	4,0	80,5	502,1	479,3	494,2	378,3	445,2	538,3	112,3
Хмельницька	59,4	35,9	25,2	24,3	23,2	20,7	57,7	53,5	44,4	34,1	35,8	43,2	38,1	85,9	7,4	2,3	2,0	1,8	1,7	1,6	69,6	651,9	487,0	534,7	566,3	697,1	783,5	160,9
Черкаська	50,3	28,6	19,4	19,2	18,6	16,8	58,6	61,4	46,4	33,7	38,8	46,4	42,8	92,2	7,9	4,4	3,6	3,3	3,1	3,1	69,7	1250,7	932,2	1044,4	1316,0	1474,1	1979,3	212,3
Чернівецька	67,1	42,2	33,7	34,4	34,3	32,2	76,2	68,5	47,1	46,6	57,8	78,5	78,9	167,7	21,6	12,6	9,9	10,3	10,6	11,8	93,6	2532,3	1556,9	1610,4	1690,4	2261,2	2526,5	162,3
Чернігівська	49,6	25,7	19,0	18,6	17,9	16,4	63,6	76,8	47,2	35,3	39,2	48,7	42,4	89,7	4,3	2,8	2,5	2,3	2,1	2,0	70,8	404,1	561,4	568,9	538,1	506,7	459,1	81,8

* Джерело: розрахунки автора на основі даних [3,4].

При оцінці рівня розвитку тваринництва в розрізі регіонів не доцільно використовувати лише показники чисельності поголів'я худоби та птиці, оскільки при цьому не враховуються природнокліматичні, адміністративні та економічні особливості регіонів України. У контексті даного аналізу доцільно розрахувати показники щільності поголів'я. Чисельність поголів'я великої рогатої худоби та овець і кіз розраховують на 100 га сільськогосподарських угідь, свиней – на 100 га ріллі, птиці – на 100 га площі посіву зернових культур (табл. 4).

Щільність поголів'я худоби та птиці у всіх регіонах України у 2008 р. порівняно з 1996 р. значно зменшилася, по поголів'ю великої рогатої худоби цей показник у середньому становить 3,1 р., свиней – 1,5 р., овець і кіз – 2,3 р. Однак щільність поголів'я птиці збільшилася на 10,7 %.

ВИСНОВКИ

Значну питому вагу в структурі харчування займають м'ясопродукти. Великомасштабним виробником яких, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, може стати Україна. Однак сучасний стан національної м'ясної галузі характеризується низьким рівнем конкурентоспроможності. Про це свідчить негативна динаміка зменшення чисельності поголів'я худоби, за винятком поголів'я птиці. Показники щільності поголів'я худоби та птиці суттєво нижчі потенційно можливих.

У регіональному аспекті можна виділити такі прогресивні регіони за чисельністю поголів'я худоби та птиці: Черкаська, Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Полтавська області, депресивні – Луганська, Херсонська, Кіровоградська, Чернівецька, Миколаївська області. Проте якщо розглянути чисельність поголів'я окремих видів худоби та птиці в регіонах, їх рейтинг дещо інший. По чисельності поголів'я великої рогатої худоби (понад 321,1 тис. голів) лідерами є Вінницька та Хмельницька області, свиней (понад 394,5 тис. голів) – Київська, Дніпропетровська, Черкаська, Вінницька області, овець і кіз (383,3 тис. голів) – Одеська область, птиці (21,8 млн. голів) – Київська область.

Найвищі показники щільності поголів'я худоби та птиці спостерігаються у Західному регіоні (Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Львівська, Волинська області), що пояснюється обмеженістю площ сільськогосподарських угідь та ріллі через ландшафтні особливості регіону. Найменша щільність поголів'я великої рогатої худоби у Запорізькій, Дніпропетровській, Луганській, Кіровоградській областях, свиней – Миколаївській, Харківській, Херсонській, Кіровоградській областях.

Показники чисельності та щільності поголів'я худоби та птиці – основні чинники конкурентоспроможності регіонів за обсягами виробництва м'яса та розвитком переробної промисловості. Однак рейтинг областей України [1] за рівнем конкурентоспроможності м'ясопереробної галузі дещо відрізняється від рейтингів, визначених у даній статті.

Подальші перспективи у даному напрямі дослідження полягають у визначенні узагальненого рейтингу регіонів за рівнем конкурентоспроможності м'ясопродуктового підкомплексу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Самойлик Ю.В. Характеристика регіонального розвитку національної м'ясної промисловості / Ю.В. Самойлик // Вісник Сумського національного аграрного університету: Серія "Економіка та менеджмент". Випуск 7/2 (30) – Суми: СНАУ, 2008. – С.48-56.
2. Україна у цифрах у 2007 році. Короткий статистичний довідник. – К.: Держкомстат, 2008. – 270 с.
3. Сільське господарство. Статистична інформація [електрон. ресурс] // Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Сільське господарство. Статистична інформація [електрон. ресурси] // Офіційні сайти обласних Головных управлінь статистики.